

๑๐๘ ปี กรมศิลปากร

๑๐๘ นาม พระคเณศ

โลกนี้มี รูป กับ นาม

ว่าด้วยชื่อ (นาม)

คณฺศ/ คณฺปติ

หัวหน้าพวกคณาส / หัวหน้าคณะ / เจ้าแห่งพรรค

พวก / หัวหน้าแก๊งค์

1. คชานนะ

เจ้าแห่งข้าง คช + อนนะ

คช = ข้าง (สิ่งสูงสุดสุดยอด) เพราะอะไร?

ค = ไปสู่จุดหมาย g = go = gama

agama = come คมนาคม

ช = เกิด/กำเนิด/บ่อเกิด /ชาติ/ชาติ Jāta/Jāti

โยคีขณะนั่งสมาธิ = ค

สิ่งที่ต้องการบรรลุ (ถึงพระเจ้าอันเป็นบ่อเกิด) = ช

พระคณศปางนั่งสมาธิ=โยคะธีปะ

โยคะธีปะ

2. วิฆเนศวร (ไทยแปลงใช้ พิฆเนศวร/พิฆเนศ) = เจ้าแห่ง
อุปสรรค

[เรื่อง คิวะในรูปกาล มาเป็นวิฆนายะ ทำลายเจ้าชายอภินันท
นะ และ คณศ ปราบ วิฆเนศวร กลายเป็น **two in one**]

“ปุณฺญาหะ วจนะ – ขอให้เทพเจ้าแห่งอุปสรรคทั้งสอง และ
เจ้านายของอุปสรรค จงโปรดกรุณาด้วย.

3. วินายกะ = นายกใหญ่/นายกคนพิเศษ/นายกผู้แตกต่าง

4. ชยษฏุราชา = หัวหน้าของคนสูงอายุ / หัวหน้าของคนเป็นพี่
ทั้งหลาย

คณะ - คณะศ - คณะส

คณะ ยักษ์พวกหนึ่ง - ภูติรับใช้คิวัระ เทวดาชั้นรอง
สิ่งมีชีวิตที่จัดเป็นหมู่เป็นพวก เป็นพรรคพวก รูปต่าง ๆ

ทั้งผอมสูง อ้วนเตี้ย มีหัวเป็นสัตว์ชนิดต่าง ๆ

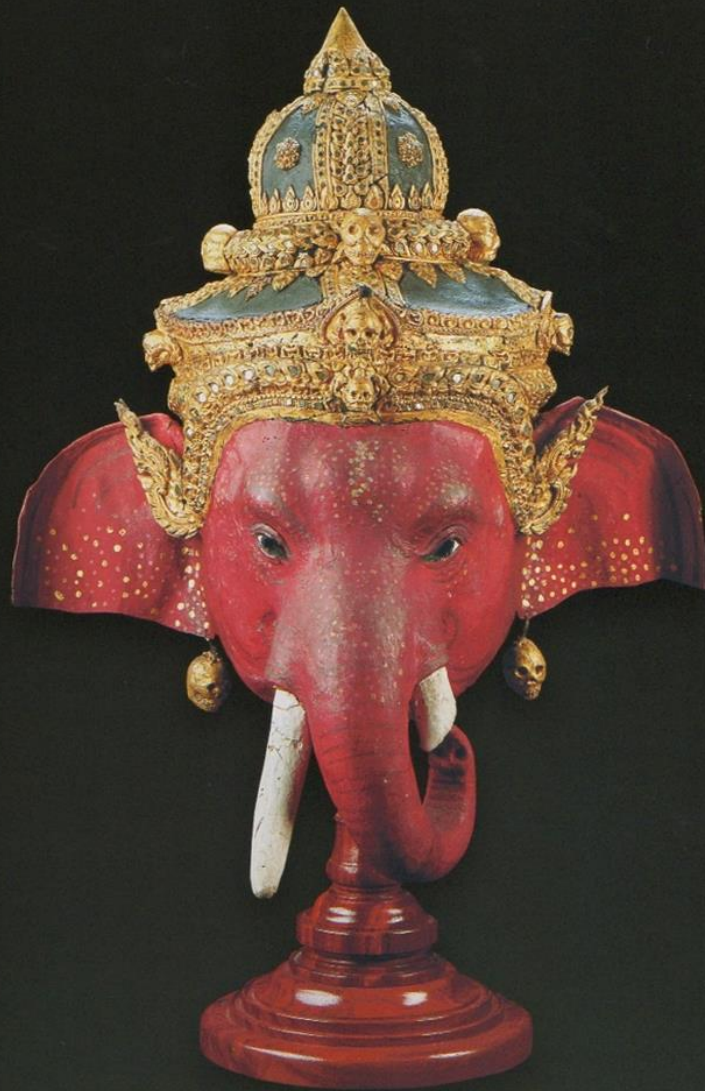
- เรื่องคณะหัวเป็นช้าง คือ บันทึกของอารยันต่อ

หัวหน้าเผ่ามีลักษณะ/ดราวิเดียน คนตัวเตี้ย ขาดอาหาร

เลี้ยงช้าง บูชาช้าง ที่พวกอารยันสูงใหญ่พบ

เรื่องคณะ ปุราณะมาแต่่ง เอาคนพื้นเมืองมาอยู่ภายใต้

ระบบฮินดูของอารยัน

ศีรษะโขนพระคเณศทรงมงกุฎหน้าเต้า บรมครูทางนาฏกรรม พระพักตร์สีแดง อันเป็นสีประจำกายพระคเณศ
กระดาดและโลหะ

ศิลปะรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ ๒๕
กรมพิณพาทย์และโขนหลวง มอบให้กรมศิลปากร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙
จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

Ganesha Khon Mask

Ganesha (the Great Teacher of Performing Arts) has a red face (the skin color of Ganesha) and wears a gourd-crown.

Made of paper and metal

Rattanakosin Art, 20th century

Presented by the Department of Royal Thai Classical Orchestra and Khon in 1926

On display at the National Museum, Bangkok

อารยันมาเห็น ก็
เหมือนเล่นโขนใส่หัว
ข้าง พิธีกรรมโบราณ
ใส่หัวข้างที่เป็นโทเท็ม
ประจำเผ่า ข้างล่างก็
เป็นคน ข้างบนหัว
(หน้ากากข้าง)

Moghalmari Kolkata

คลังใน อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ เพชรบูรณ์

วัดเจติยสี่ห้อง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

พระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ

มาเกี่ยวกับพระคเณศได้อย่างไร ?

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ปราจีนบุรี

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ปราจีนบุรี

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมาย

พระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ มาเกี่ยวกับพระคเณศได้อย่างไร ?

ทับหลัง ที่ ปราสาทปักษีจักษุ เสียมราฐ กัมพูชา คศ. 910 - 920

ศิลปะเขมรโบราณที่แสดงถึงเทพเจ้าและสัตว์
ศิลปะเขมรโบราณที่แสดงถึงเทพเจ้าและสัตว์
LITEL, SHOWING SHIVA ON A TRISHULA, GANESHA ON AN ELEPHANT
AND SHANDA ON A PEACOCK
HALL 401, 402 AND 403, 1ST FLOOR, 10
ROAD OF PHUAT THANG, PHUAT THANG, SIEM REAP, CAMBODIA

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมาย

นฤตต คณปติ
12th century CE
Gol,
Niyamatpur
(Naogaon,
Rājshāhi,
Bangladesh

Navagrha, 11th -12th century CE Akhilya, Nachole (Rājshāhi) Bangladesh

นวเคราะห์ ไทยใช้ว่า นพเคราะห์

เคราะห์ แปลว่า ผู้จับกุม ผู้จับยึด ผู้ทรงอิทธิพล

ทำไมคนแค้น มาแทรกอยู่กับเขาด้วย ?

**Ganeshā/
Ganeśa**

Java, 1100-
1200 CE
CSMVS,
Mumbai's
Museum,
India

โลกนี้มี รูป กับ นาม

ว่าด้วยชื่อ (นาม)

คณฺศ/ คณฺปติ

หัวหน้าพวกคณาส / หัวหน้าคณะ / เจ้าแห่งพรรค

พวก / หัวหน้าแก๊งค์

1. คชานนะ

เจ้าแห่งข้าง คช + อนนะ

คช = ข้าง (สิ่งสูงสุดสุดยอด) เพราะอะไร?

ค = ไปสู่จุดหมาย g = go = gama

agama = come คมนาคม

ช = เกิด/กำเนิด/บ่อเกิด /ชาติ/ชาติ Jāta/Jāti

โยคีขณะนั่งสมาธิ = ค

สิ่งที่ต้องการบรรลุ (ถึงพระเจ้าอันเป็นบ่อเกิด) = ช

พระคณศปางนั่งสมาธิ=โยคะธีปะ

โยคะธีปะ

พระคณศสองกร ประทับขัดสมาธิราบอย่างหลวม ๆ
ปลายงวงควัดไปทางซ้ายจับอยู่เหนือถ้วยขนมโมดกะ ลักษณะเหมือนจริงตามธรรมชาติ
หินทราย

ศิลปะเขมรในประเทศไทย พุทธศตวรรษที่ ๑๒ - ๑๓
พบที่ปราสาทพนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์
จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พิมาย จังหวัดนครราชสีมา

Two-armed Ganesha seated in a loose Virasana posture (sitting cross-legged with right leg over the left).
The tip of his trunk is curved to the left over a cup of Modaka (an Indian sweet). Realistic Style.
Sandstone

Khmer Art Style in Thailand, 7th - 8th century
Found at Prasat Phnom Rung, Chaloem Phra Kiat District, Buri Ram Province
On display at Phimai National Museum, Nakhon Ratchasima Province

พระคเณศสองกร ประทับขัดสมาธิราบ ทรงสิริภรณ์และเครื่องภูษิตากรรมณ์
ยังสลักลวดลายไม่แล้วเสร็จ ปลายงวงตวัดไปทางด้านขวา ซึ่งหาได้ยาก
หินทราย

ศิลปะเขมรในประเทศไทย พุทธศตวรรษที่ ๑๕
พบบริเวณบ้านบอน ตำบลโนนกาเส้น อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๑๔
จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุบลราชธานี

Two-armed Ganesha seated in the Virasana posture (sitting cross-legged with right leg over the left),
wearing a headdress and royal attire.

The carving is incomplete. The tip of his trunk is curved to the right, a less typical style.

Sandstone

Khmer Art Style in Thailand, 10th century

Found at Ban Bon, Non Kalen Sub-district, Warin Chamrap District, Ubon Ratchathani Province in September 1972.

On display at the National Museum, Ubon Ratchathani

พระศพนสองกร ประทับภายในซุ้มวงโค้งตกแต่งลายกระหนกใบไม้มีวน
ปลายกรอบซุ้มสลักรูปมกรคายนาคสามเศียร
หินทราย

ศิลปะเขมรในประเทศไทย จากกลางพุทธศตวรรษที่ ๑๕
สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (ติสโส อ้วน) ประทาน
จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มหาวิรวงศ์ จังหวัดนครราชสีมา

Two-armed Ganesha seated in a niche decorated with a "Kranok" pattern in a rolling foliage design,
the engraved Makara statue spits out a three-headed Naga at both ends of the niche.

Sandstone

Khmer Art Style in Thailand, early 10th century

Presented by Ven. Somdet Phra Maha Wirawong (Tisso Auan)

On display at Maha Wirawong National Museum, Nakhon Ratchasima Province

พระคเณศสองกร ในรูปวक्रตundะ (เจ้าผู้มั่งงคดโค้ง)
ประทับขัดสมาธิราบ พระพักตร์เรียว มั่งงงใหญ่และยาว ปลายงวงม้วนขึ้นด้านซ้าย ถืองาที่หัก และขนมโมทกะ
หินทราย

ศิลปะเขมรในประเทศไทย พุทธศตวรรษที่ ๑๔ - ๑๕
พระภิกษุศรุต จีวรธรรณโณ เจ้าอาวาสวัดราชบุรณรูปฝั่งแก้ว อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว มอบให้ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘
จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ปราจีนบุรี

Two-armed Ganesha in the form of Vakratunda (Lord of the Curved Trunk), seated in the Virasana posture.
He has a thin, tapering face and a long, large trunk. The tip of his trunk curves up to the left.
He is holding his broken tusk and a Modaka sweet.

Sandstone

Khmer Art Style in Thailand, 9th - 10th century

Presented by Ven. Khrut Chiravanno, the Abbot of Wat Rat Uppatham, Ta Phraya District, Sa Kaeo Province in 1965
On display at the National Museum, Prachin Buri

พระคเณศสองกร

สำริด

ศิลปะเขมรในประเทศไทย พุทธศตวรรษที่ ๑๘

พบในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พิมาย จังหวัดนครราชสีมา

Two-armed Ganesha

Bronze

Khmer Art Style in Thailand, 12th - 13th century

Found in the area of Lam Plai Mat District, Buri Ram Province

On display at Phimai National Museum, Nakhon Ratchasima Province

พระคเณศสองกร ประทับขัดสมาธิราบ
ทรงสิริภรณ์และเครื่องภูษิตาภรณ์
สำริด

ศิลปะเขมรในประเทศไทย พุทธศตวรรษที่ ๑๘ - ๑๙
พบในบริเวณโรงเรียนบ้านถาวร อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์
จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พิมาย จังหวัดนครราชสีมา

Two-armed Ganesha seated in the Virasana posture,
wearing a headdress and royal attire.

Bronze

Khmer Art Style in Thailand, 13th- 14th century

Found in the area of Ban Thawon School, Lahan Sai District, Buri Ram Province
On display at Phimai National Museum, Nakhon Ratchasima Province

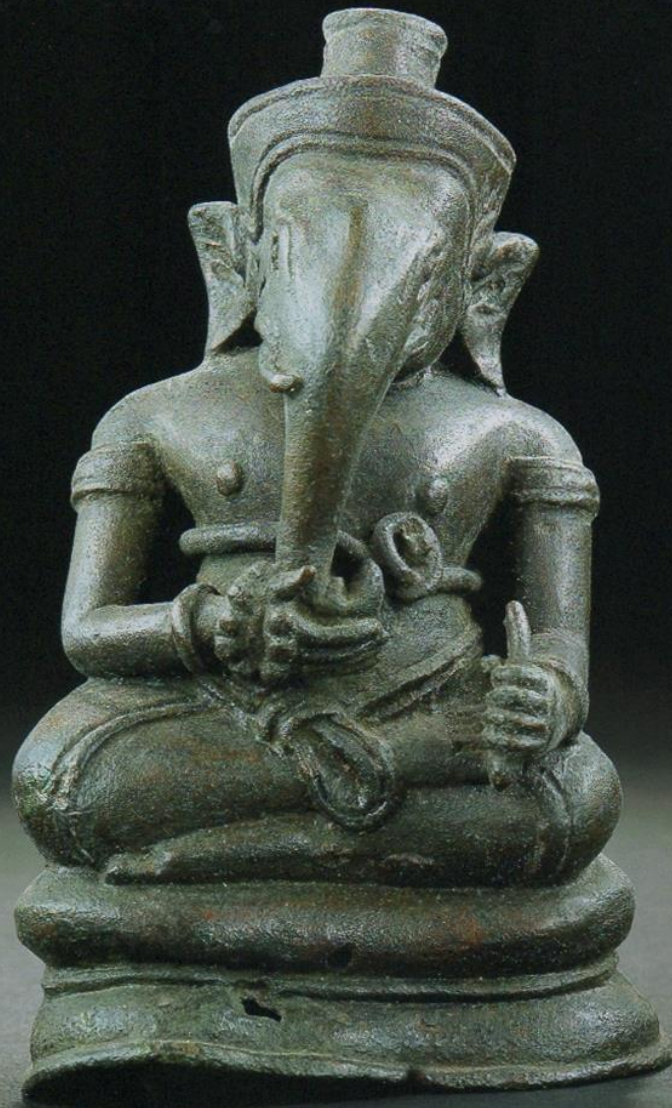

พระคเณศสองกร ประทับขัดสมาธิราบ ทรงสิราภรณ์และเครื่องภูษิตากรรม์
สำริด

ศิลปะเขมรในประเทศไทย พุทธศตวรรษที่ ๑๗ - ๑๘
พบที่ปราสาทบ้านถนนหัก อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา
เก็บรักษา ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พิมาย จังหวัดนครราชสีมา

Two-armed Ganesha seated in the Virasana posture, wearing a headdress and royal attire.
Bronze

Khmer Art Style in Thailand, 12th- 13th century
Found at Prasat Ban Thanon Hak, Nong Bun Nak District, Nakhon Ratchasima Province
Preserved at Phimai National Museum, Nakhon Ratchasima Province

พระเศวตสองกร สวมชฎามกุฏ ซึ่งแสดงลักษณะของนักบวช
สำริด

ศิลปะเขมรในประเทศไทย พุทธศตวรรษที่ ๑๘
จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่

Two-armed Ganesha wearing a jatamakuta crown indicating his role as a Hindu priest.
Bronze

Khmer Art Style in Thailand, 13th century
On display at the National Museum, Chiang Mai

พระคเณศสองกร พระเศียรใหญ่ สวมอุณห์ นุ่งสมพตสัน พระหัตถ์ขวาถืองาที่หัก และพระหัตถ์ซ้ายถือขนม
สำริด

ศิลปะเขมรในประเทศไทย พุทธศตวรรษที่ ๑๘

ได้จากมณฑลอุดร

จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น

Two-armed Ganesha with a large head, wearing headgear and a traditional Khmer "Sampot" cloth over the lower part of the body, holding his broken tusk in his right hand and a Modaka sweet in his left hand.

Bronze

Khmer Art Style in Thailand, 13th century

Collected from Monthon Udon, in the north-eastern region of Thailand

On display at the National Museum, Khon Kaen

พระคเณศสองกร ประทับขัดสมาธิราบ ทรงสิริภรณ์
สำริด

ศิลปะเขมรในประเทศไทย พุทธศตวรรษที่ ๑๘ - ๑๙
เก็บรักษา ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุบลราชธานี

Two-armed Ganesha seated in the Virasana posture, wearing a headdress.
Bronze

Khmer Art Style in Thailand, 13th - 14th century
Preserved at the National Museum, Ubon Ratchathani

พระคเณศสองกร ถืองาที่หักและบ่วงบาต ประทับขัดสมาธิราบ นุ่งสมพดสั้น สวมเครื่องประดับตกแต่งจำนวนมาก
สำริด

ศิลปะเขมรในประเทศไทย พุทธศตวรรษที่ ๑๘
เดิมประดิษฐานอยู่ในเวทสถานโบสถ์พราหมณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช

Two-armed Ganesha seated in the Virasana posture, wearing a traditional Khmer "Sampot" cloth over the lower part
of the body and a lot of ornaments, holding his broken tusk and a noose.

Bronze

Khmer Art Style in Thailand, 13th century
Formerly enshrined at the Brahmin Shrine, Nakhon Si Thammarat Province
On display at the National Museum, Nakhon Si Thammarat

พระคเณศสองกร ประทับขัดสมาธิราบ
ทรงศิราภรณ์และเครื่องภูษิตาภรณ์ พระพักตร์ใหญ่ มีงาสองข้าง
หินทราย

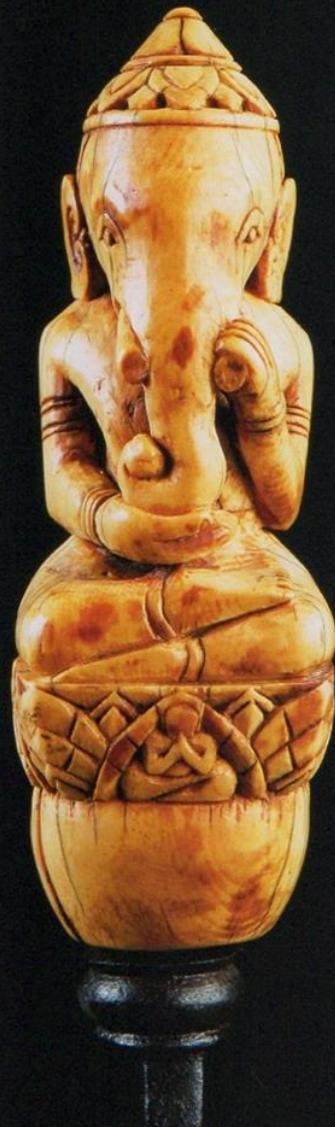
ศิลปะเขมรในประเทศไทย พุทธศตวรรษที่ ๑๕
พบจากการขุดแต่งปราสาททองคำกลาง ปราสาทเมืองต่ำ จังหวัดบุรีรัมย์
จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พิมาย จังหวัดนครราชสีมา

Two-armed Ganesha with a large face and two tusks, seated in the Virasana posture,
wearing a headdress and royal attire.

Sandstone

Khmer Art Style in Thailand, 10th century

Found during the excavation at the Main Prasat, Prasat Mueang Tam, Buri Ram Province
On display at Phimai National Museum, Nakhon Ratchasima Province

พระคเนศแกะด้วยงาบนด้ามมีด น่าจะใช้เป็นเครื่องราง สำหรับผู้ประกอบการคชกรรม
งาช้าง

ศิลปะรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ ๒๔
เก็บรักษา ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

Ganesha Figure Engraved on a Knife Handle.
This ceremonial knife can be used as a talisman in elephant rituals.
Ivory

Rattanakosin Art, 20th century
Preserved at Kanchanaphisek National Museum, Pathum Thani Province

พระเศวตสองกร ในรูปโยคีปะ (เจ้าแห่งโยคะ หรือเจ้าแห่งการปฏิบัติสมาธิ)
สวมมงกุฎทรงเตี้ยและสวมศิราภรณ์ ประทับขัดสมาธิราบ
หินทราย

พุทธศตวรรษที่ ๗ - ๘

ได้จาการรวบรวมของพระยาโบราณราชธานินทร์

จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จักรพรรดิพิมลมัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Two-armed Ganesha in the form of Yogadhipa (Lord of Yoga or Meditation),
seated in the Virasana posture, wearing a small crown and headress.
Sandstone

7th - 8th century

Collected by Phraya Boranrajadhanin

On display at Chantharakasem National Museum, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

พระคณศสองกร ถืองาหักและถ้วยขนม ประทับโยคะสนะ
มีนาครัดพระขมทั้งสองข้างแทนสายโยคะปิดต์
หิน

ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ ๒๑ - ๒๒

พระยาโบราณราชธานินทร์รวบรวม

จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จันทระเกษม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Two-armed Ganesha seated in the Yogasana posture with a Naga wrapped around his knees as a Yogapatta,
holding his broken tusk and a cup of Modaka sweet.

Stone

Ayutthaya Art, 16th - 17th century

Collected by Phraya Boranrajadhanin

On display at Chantharakasem National Museum, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

ภาพจิตรกรรม “วิกมิเนสวร” และ “พระโกญจนานเศวร” บนบานหน้าต่าง
พระอุโบสถวัดสุทัศนเทพวราราม กรุงเทพมหานคร
ไม้
ศิลปะรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓ (พ.ศ. ๒๓๖๗ - ๒๓๙๕)

The paintings depict Ganesha in the form of “Vikhineshvara” and “Konkananeshvara” on windows
inside the Ordination Hall of Wat Suthat Thepwararam, Bangkok
Wood

Rattanakosin Art during the reign of King Rama III (1824 – 1851 C.E.)

ภาพจิตรกรรมพระพิฆเนศบนบานหน้าต่าง
พระอุโบสถวัดบูรณสถานสุทธาวาส กรุงเทพมหานคร
ศิลปะรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๔

The paintings depict Ganesha on the windows
inside the Ordination Hall of Wat Bowon Sathan Sutthawat, Bangkok
Rattanakosin Art, during the reign of King Rama IV (1851-1868 C.E.)

๑ พระวิฆเนศวร ๔

ภาพลายเส้น พระวิฆเนศวร ๔ ศีรษะ ๘ กร ถือขงช้าง ขวาน ฆ้อง ขนม ตรีศูล และดอกบัว
หนังสือสมุดไทยดำ เล่มรงค์ (ขาว, ธรรมดา)
ศิลปะรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๔
เก็บรักษา ณ สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

A Drawing of Four-headed and Eight-armed Ganesha.
Ganesha in the form of Vikghineshvara holding an elephant goad, an axe, adzes, sweets, a trident and a lotus.
Thai traditional Book

Rattanakosin Art during the reign of King Rama IV (1851-1868 C.E.)
Preserved at the National Library of Thailand

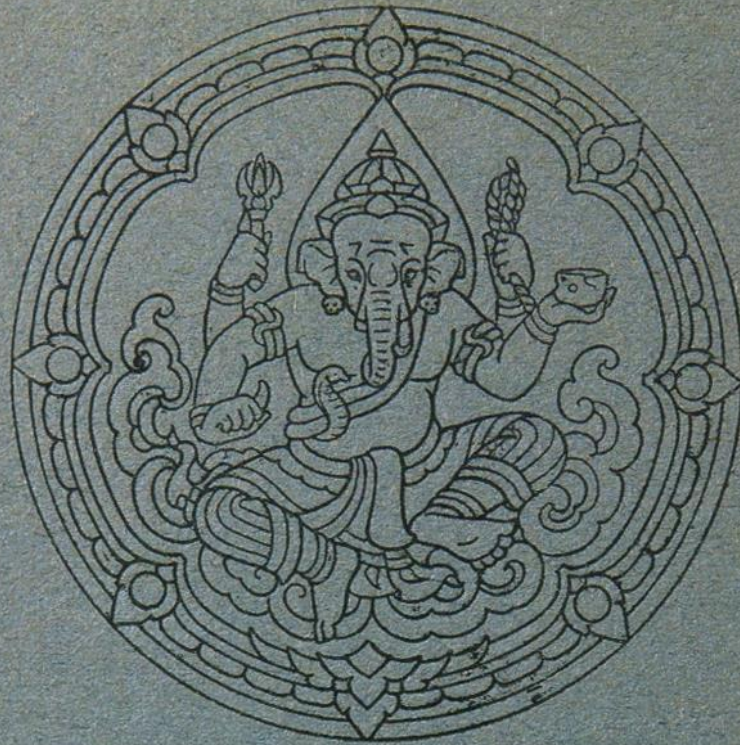

พระราชลัญจกรรูปพระคเณศ ประทับนั่งแวดล้อมด้วยลายกระหนก
สวมสังวาลนาค ถิวาชิระ งา บ่วงบาศ และครอบน้ำ
พุทธศักราช ๒๔๖๐

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาพระราชทานให้เป็นเครื่องหมายของวรรณคดีสโมสร

A royal seal engraving of sitting Ganesha surrounded by a "Kranok" decorative pattern.
Ganesha is wearing a Naga sash and holding a Vajra, his broken tusk, a noose and a holy water bowl
1917

H.M. King Vajiravudh (Rama VI) graciously presented this seal to the Royal Society of Literature

ตราประจำกรมศิลปากร เป็นตราวงกลมเวดล้อมด้วยดวงแก้ว ๗ ดวง
พระคเณศประทับนั่งบนเมฆ สวมสังวาลนาค มีกุดมทลกะโหลก ถิวชิวราวุธ งา บ่วงบาศ และครอบน้ำ
พุทธศักราช ๒๔๘๐
พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ อธิบดีกรมศิลปากรในขณะนั้น ได้ขอให้คุณพระพรหมพิจิตร (อู๋ ลาภานนท์) ออกแบบ
นายปลิว จันแก้วเป็นผู้ลงเส้นหมึก

The Seal of the Fine Arts Department is in a circular form with 7 glass jewels on the rim.
Ganesha is seated in the center on a cloud, wearing a Naga sash and skull earrings and holding a Vajra,
his broken tusk, a noose and a holy water bowl.

1937 C.E.

Major-General Luang Wichitwathakan, the then Director-General of the Fine Arts Department asked
Phra Phrom Phichit (Ou Labhanonda) to create the design, and Mr. Pliu Chankaeo to draw with ink.

นฤตต คณปติ
12th century CE
Gol,
Niyamatpur
(Naogaon,
Rājshāhi,
Bangladesh